

juni/juli/augustus 2026

nummer **73**

- *Vaste medewerkers:* Corine Goldschmidt / Victor Retel Helmrich / Wiel Poelmans, Frans van Erve. *Vormgeving / eindredactie:* Jan van Rijsewijk. Redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen.

excursieverslag

- Nico Hilgers

Nachtzwaluwtelling Regte Hei
10 juli 2026

....."2026 lijkt een goed jaar voor de nachtzwaluw op de Regte Hei, en we kijken terug op een mooie avondtelling".

Vrijdagavond 10 juli waren we met ruim 15 tellers bij de Regte Hei bij Goirle om het aantal nachtzwaluwen over het gehele gebied te kunnen tellen. Oorspronkelijk hadden we 3 rondes, maar omdat we met genoeg mensen waren, konden we ook het meest zuidelijk gebied, onder Tapsmoer ook doen. Het was een ideale avond, zwoel zomerweer. Het enige nadeel was dat er veel lawaai was vanwege een festival, toch op enige afstand: Awakenings. (Hilvarenbeek)

Gebied Noord werd geteld door: Frans van Gils, Henk Bertens, Paul Dobbelaar, Peter van de Dries en Marli Kahmann.

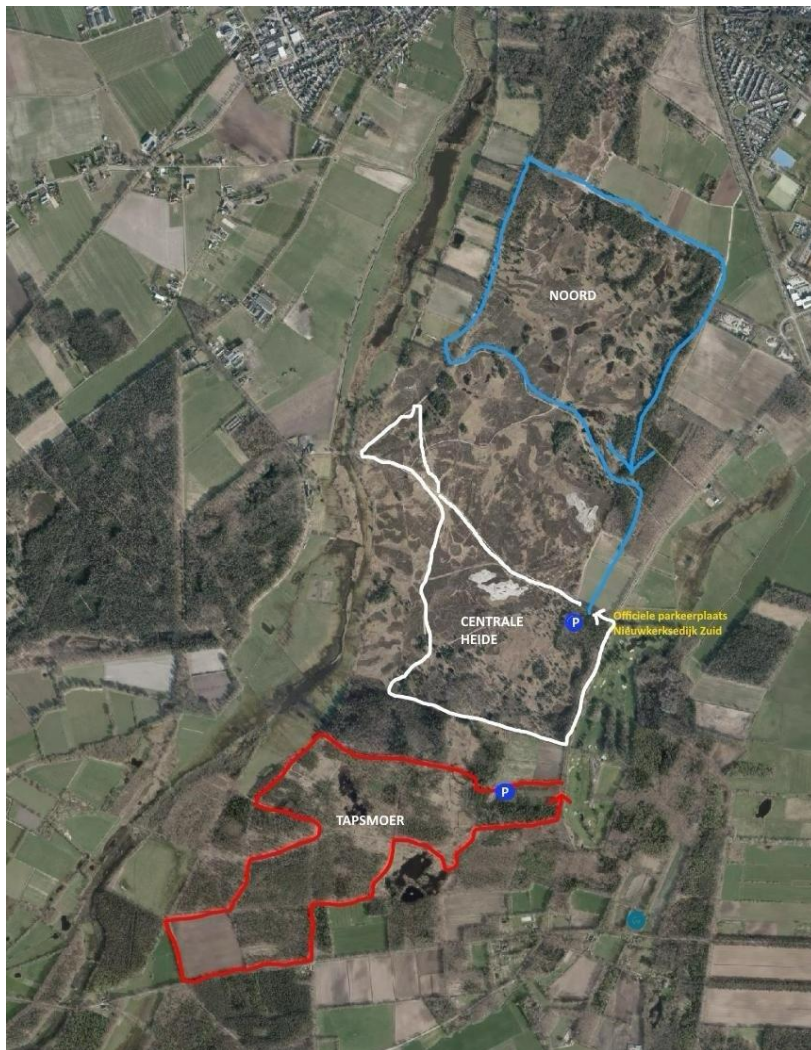
Centrale Heide door: Marianne Bertens, Marijke Bom, Peter Slingerland en Jos van de Pas.

Tapsmoer door: Nico Hilgers, Mariës Hilgers, Mart Ermen, Rob Waals en Anton Buiting.

Zuidelijk van Tapsmoer: Victor Retel Helmrich, Anita Huijsmans en Derya.

In Noord werden 11 nachtzwaluwen geteld, in midden 10, in Tapsmoer 11 en in het nog zuidelijker deel 4.

Na de kaartjes vergeleken te hebben konden we er enkele dubbeltellingen uithalen en komen we in totaal uit om **minstens 34 territoria**.

In het centrale deel werden 2 veldleeuweriken gehoord en in ten zuiden van Tapsmoer nog een bosuil en twee houtsnippen.

34 territoria is een mooie score voor de Regte Hei. In 2018 (waarschijnlijk het eerste jaar dat we er telden) hadden we er 22.

Vorig jaar waren de weersomstandigheden minder maar hadden we toch 28 territoria. Er moeten nog meer tellingen uit het verleden zijn, maar die konden Victor en ik zo snel niet terugvinden: dat kost nog enig onderzoek.

vogelatlas 2026-2030

Van 1 december 2026 t/m 30 november 2030 organiseert Sovon het veldwerk voor een nieuw atlasproject. Niet alleen in het broedseizoen en de winter worden de aantallen en verspreiding van vogels vastgelegd. Ook tijdens de zomer en de trekperioden wordt geteld. De belangrijkste twee doelen van de Vogelatlas zijn het maken van nieuwe populatieschattingen en het

vastleggen van de verspreiding en dichtheden van vogelsoorten. Ook worden met dit project de verschillen ten opzichte van de vorige atlasperioden vastgesteld. De nieuwe atlas zal vogelveranderingen over een periode van bijna zestig jaar beschrijven.

Tijdens de ledenbijeenkomst op 25 augustus is er door o.a. Leo Ballering (districtscoördinator van Sovon) een eerste uitleg gehouden over de nieuwe Vogelatlas. Enkele leden van de Vogelwerkgroep hebben zich al spontaan gemeld om ons werkgebied op systematische wijze te tellen en zo de vijfde Vogelatlas van Nederland mede mogelijk te maken. Voor de beginners onder ons wordt op en nader te bepalen datum extra tijd vrijgemaakt voor uitleg. Het idee is om samen het veld in te gaan en te kijken en te ontdekken wat de praktijk inhoudt.

[HIER](#) kun je alvast de handleiding vinden over de werking van de vogelatlas.

vraag/antwoord

Soms komt er ineens een vraag bij je op zoals: Waarom hebben vogels holle botten? Wat zien vogels wat wij niet zien? Dwaalgasten, hoe raken ze de weg kwijt? Met hulp van ChatGPT krijgen we antwoord.

Vraag:

Hoe vergaat het dieren bij een brand in een natuurgebied, speciaal de vogels in het broedseizoen.

Dat verschilt sterk per soort, de snelheid en intensiteit van de brand en vooral van de vraag of dieren kunnen vluchten. Bij een snel uitbreidende natuurbrand is het beeld voor dieren dus niet simpelweg dat „alles verbrandt“.

Volwassen vogels hebben meestal een redelijke kans om aan het vuur zelf te ontsnappen. Ze kunnen wegvliegen zodra ze de vlammen en hitte zien aankomen.

Maar nesten zijn een heel ander verhaal:

Eieren kunnen niet vluchten en gaan bij voldoende hitte verloren.

Kleine kuikens kunnen vaak nog niet wegvliegen. Vogels die op of vlak boven de grond broeden, zoals veldleeuweriken en nachtzwaluwen, lopen daardoor relatief veel risico. Ook nesten in lage struiken kunnen door de vlammen worden vernietigd. Bij recente Nederlandse branden werden juist broedende vogels en nesten als belangrijke slachtoffers genoemd.

Een volwassen vogel kan letterlijk voor het vuur uit vliegen, terwijl zijn nest met eieren of jongen verloren gaat.

En de rook?

Ook als een vogel aan de vlammen ontsnapt, is de brand niet meteen voorbij voor hem. Rook bevat fijnstof en andere schadelijke stoffen en kan de luchtwegen belasten. Bij zware rook kan een vogel gedesoriënteerd raken, moeite krijgen met ademen of gedwongen worden verder weg te vliegen. Onderzoek uit 2026 wijst bovendien op negatieve effecten van natuurbrandrook op vogelgemeenschappen.

Vogels zijn hierbij wel in een voordeel ten opzichte van veel andere dieren: ze kunnen zich snel naar een gebied met schonere lucht verplaatsen.

En andere dieren?

Kleine dieren hebben het vaak moeilijker. Insecten, reptielen, amfibieën en kleine zoogdieren kunnen worden gedood door de directe hitte of vlammen. Dieren die diep genoeg onder de grond zitten, kunnen een snel passerende brand echter soms overleven. Nederlandse onderzoekers zagen na recente branden bijvoorbeeld alweer levende insecten, krekels en zandhagedissen.

Grote zoogdieren zoals reeën, wilde zwijnen en herten hebben doorgaans meer mogelijkheden om weg te komen. Bij de grote natuurbrand op de Veluwe in april 2026 werd bijvoorbeeld waargenomen dat grotere dieren konden weggkomen; er werden achteraf geen resten van grote zoogdieren gevonden.

En daarna?

Dat is misschien wel het interessante: een natuurbrand betekent niet automatisch dat het hele ecosysteem dood is. Sommige dieren keren snel terug, terwijl andere juist verdwijnen omdat voedsel, schuilplaatsen of nestgelegenheid zijn verdwenen. Andere soorten kunnen juist profiteren van de open, verbrande vegetatie.

Bij vogels kan het herstel daarom heel verschillend verlopen. Een volwassen vogel die ontsnapt is, kan misschien na korte tijd terugkeren. Maar als zijn nestplaats en voedselgebied zijn verdwenen, kan hij toch gedwongen worden een nieuw territorium te zoeken.

Vogelreis naar **Senegal en Gambia** februari 2026

"Menig vogelaar bezoekt tegenwoordig Senegal en Gambia. Dat is op zich niet vreemd, de vogelwereld is er interessant en de omstandigheden zijn prettig midwinter. Beide landen liggen in Noordwest-Afrika en beide landen zijn islamitisch, echter met grote verschillen. In Gambia is de invloed van Saoedi-Arabië duidelijk zichtbaar. Senegal is een stuk relaxter, je ziet er nauwelijks hoofddoeken en de vrouwen zijn kleurrijk gekleed. Typisch is ook dat je hier nauwelijks hekken of muren ziet, in

tegenstelling tot Gambia, waar vrijwel elk huis omheind is. De Fransen hebben in Senegal goed werk afgeleverd culinair gezien!. ”.

Gambia is een voormalige Engelse kolonie gelegen aan weerszijden van de Gambiarivier. Het is een klein en smal land, volledig omringd door Senegal, een voormalige Franse kolonie. Hoewel er kleine stukken savanna zijn te vinden in Gambia, bepaalde vooral de rivier het landschap met voornamelijk bossen en moerassen, en als sluitstuk de delta met mangrovebos. Veel is er echter in cultuur gebracht.

Begraasde savanne

In Senegal zien we vooral savannen van de Sahelzone en uitlopers van de Sahara in het noorden. De noordgrens met Mauritanië wordt gevormd door de Senegalrivier. Langs deze rivier liggen vooral in het noordwesten opvallend veel moerassen, waarvan vele onderdeel zijn van nationale parken. De delta hier is niet geschikt voor mangrovebos. De Saloumdelta, een nationaal park in het Senegalese deel van de Gambiarivier omvat een groot areaal mangrovebos.

Er komen ongeveer 700 soorten vogels voor in Senegal. Het aantal in Gambia ligt lager. Het grote aantal broedvogels krijgt jaarlijks bezoek van migranten uit het noorden en zuiden, waarvan met name de zuidelijke watervogels ook voor een deel gaan broeden.

Afrikaanse jacana

Er komen geen endemische soorten voor in beide landen, maar wel een aantal die elders schaars of moeilijker te vinden zijn zoals de Gouden nachtzwaluw, Rivierprinia, Arabische trap, Leeuwerikkwartel en Afrikaanse tijgerroerdomp. Tot de kleurrijkste groepen behoren de bijeneters, scharrelaars, ijsvogels en klauwieren.

Abyssijnse scharrelaar

Op basis van vogelrapporten heb ik samen met vriend Henk en vogelmaat Huig een reisschema opgesteld. Contact gezocht met Solomon Jallow uit Gambia, die bereid was onze reis te organiseren. Hij wordt gezien als de nestor van de vogelarij in Gambia en Senegal, en heeft als zodanig tientallen vogelgidsen opgeleid. Zijn kennis, kunde en netwerk stelden niet teleur.

De eerste dag vanuit de Senegalese hoofdstad Dakar naar Saint Louis gereden in het uiterste noordwesten. Onderweg op een aantal plekken in de savanne en langs de kust gestopt. We kwamen vijf van de acht soorten gieren tegen die in de regio voorkomen, waaronder Kap- en Palmgier en Rüppells en Vale gier. De laatste is de enige gier die niet in Senegal broedt. De Rivierprinia liet zich goed zien. Het is een schaarse en endemische soort van moerassen langs rivieren in de Sahelzone.

Bonte ijsvogel

Langs de kust zagen we aardig wat steltlopers, sterns en reigers waaronder Kaspische stern, West-Afrikaanse kuifstern en Westelijke rifreiger. In het Langue de Barbarie net ten zuiden van Saint Louis vonden we enkele Mauretaniëse (blauwe) reigers. Duidelijk verschillend qua morfologie en structuur van de ook aanwezige blauwe reigers. Een raadsel waarom het tegenwoordig gezien wordt als een ondersoort van de Blauwe reiger.

Huisgierzwaluw

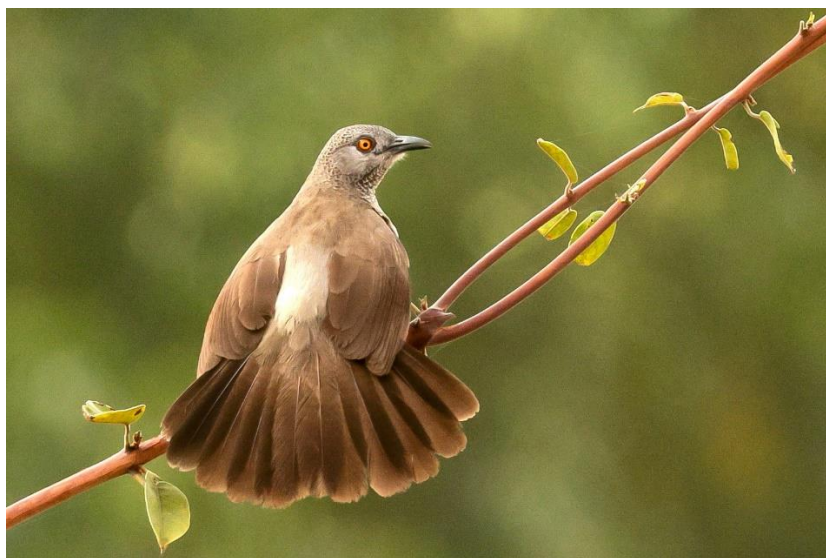
Sporenkievit

De volgende dag bezochten we in de ochtend het natuurreservaat Les Trois Marigots, een zoetwatermoeras in oude riviergeulen van de Senegalrivier. Ook hier veel steltlopers waaronder Zwartkop- en Sporenkievit, Senegal griel en Vorkstaartplevier. Het is een bijzonder goed gebied voor ralachtigen. Zwarte ral en Afrikaans purperkoet waren niet zeldzaam. We hadden geluk met de vondst van twee exemplaren van het Afrikaanse waterhoen, een soort die in Senegal nauwelijks wordt waargenomen en ook elders in Afrika zeldzaam is. Wat minder zeldzaam zou het Afrikaans purperhoen moeten zijn hier, maar we moesten uren speuren voor we er eentje zagen.

Daarna naar Richard's Toll gereden, gelegen centraal noord op de grens met Mauretanië. In deze omgeving hebben we enkele dagen

gevogeld vooral in savanna en halfwoestijn en op en langs de Senegalrivier. Veel Sahelspecialiteiten hier zoals de Sahelkapokmees, Kleine grijze specht, Krekelprinia, Sudan goudmus, Gouden nachtzwaluw en Atlantapuit. Bijzonder was ook de enige broedkolonie in Senegal van de Horusgierzwaluw langs de rivier.

Hierna teruggereden richting Saint Louis voor een bezoek aan Djoudj nationaal park. Dit park staat bekend als oase voor watervogels. Het is ook een van de weinige plekken ter wereld waar de Arabische trap nog voorkomt, maar die was al jaren niet gezien, tot de dag voor wij arriveerden..... Duitse vogelaars hadden drie vogels gezien, alleen het park zou de volgende dag niet toegankelijk zijn vanwege een integrale watervogeltelling. Met de belofte dat we de plas zouden tellen in de buurt waarvan de trappen waren gezien, lukte het Solomon toestemming te krijgen het park te bezoeken. We zagen uiteindelijk twee exemplaren van deze bijna uitgestorven soort. We telden vele duizenden Witwangfluiteend en tientallen Rosse fluiteend. Daarnaast vooral veel steltlopers en flamingo's. Bijzonder was ook een exemplaar van Goudsnip en Langstaarnachtzwaluw.

Bruine babbelaar

De volgende locatie die we bezochten was Touba, een flink stuk naar het zuiden en het binnenland in. De geoogste akkers hier herbergden veel vogels. Naast Kwartel en Gestreepte vechtkwartel vonden we ook Saheltrap en Leeuwerikkwartel, beide laatste bijzondere Sahelspecialiteiten. Een nabij gelegen bos bleek erg vogelrijk met onder meer Rotspatrijs, Grote en Kleine honingspeurder, Zwartbandbaardvogel en Senegal Eremomela. Op een klein verscholen plasje zagen we (kort) de Afrikaanse woudaap en Kleine reiger.

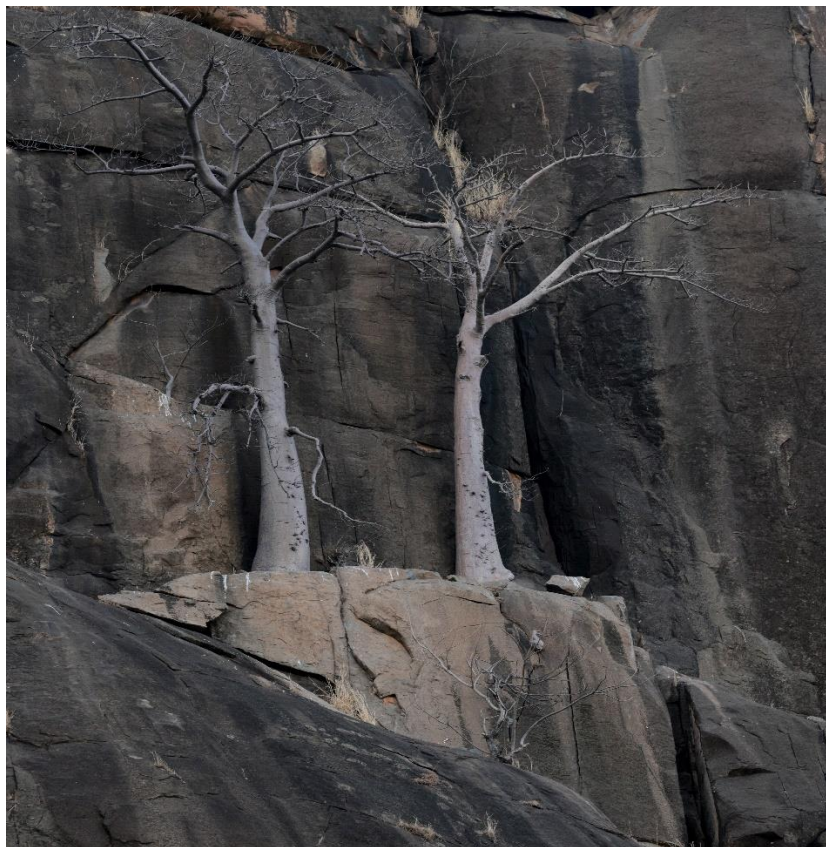
Na een halve dag rijden arriveerden we in Toubacouta aan de rand van de Saloumdelta in het zuidwesten van Senegal. We maakten een boottocht door de mangroves en vonden na een paar uur de

specialiteit van het gebied, de Afrikaanse tijgerroerdomp. Regelmatig passeerden we Afrikaanse slangenhalvogels en Reuzenreigers.

Na de Saloumdelta reden we naar het zuidoosten via Kaolack. Oostelijk hiervan vonden we een paar roestende Bronsvleugelrenvogel. Deze nachttactieve soort heeft een voorkeur voor afgebrande vegetaties.

Hierna reden we naar het Wassadou Kamp in het Niokolo-Koba NP in het verre zuidoosten van Senegal. Langs de rivier hier zagen we Afrikaanse fuutkoet, Pel's visuil en Adamawa tortelduif. Dit park is ook een goede plek om Krokodilwachter te vinden. Deze prachtige steltloper liet zich goed zien.

Na nog 150km verder rijden bereikten we Kedougou, niet ver van de grens met Mali. In deze uithoek zijn een aantal bijzondere vogels te vinden. We bezochten de o.a. de Bandafassi Cliffs en de Dindefelo Waterfalls. We vonden Neumann's spreeuw, Roodbuikklijftapuit, Turati's fiskaal, Dybowski's astrild en na lang zoeken Mali amarant. Het Reuzenekstertje en Langstaartparadijswida hadden kennelijk betere oorden gekozen. De hitte van 40o was ongebruikelijk voor deze tijd van het jaar.

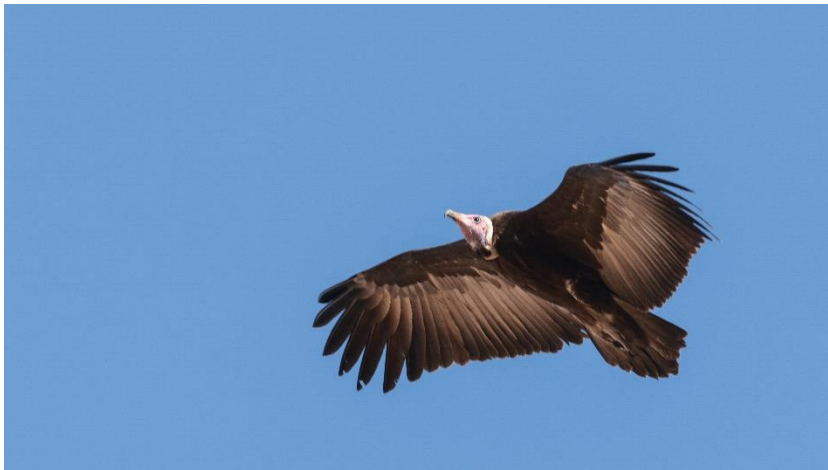
Bandafassi Cliffs

We reden terug naar Kaolack, van waaruit we naar Gambia afbogen voor de laatste drie dagen van de trip. De eerste overnachting was in het Tendaba Camp. Het droge bos in de omgeving was vogelrijk met

Roodvleugelprinia, Witkapmiertapuit en Rosse graszanger. Op weg naar Khartong aan de zuidkust van Gambia bezochten we eerst het natuurreservaat Pirang-Bonto Forest. Hier liet de fraaie Noordelijke witwangdwergooruil zich mooi bekijken op een roestplek.

Krekelprinia

Kapgier

Meer naar het noorden lag het Matora Forest, een prachtig en ongerept bos. Het wemelde van de vogels in dit hoogopgaande bos. We zagen diverse soorten babbelaas en buulbuul, waaronder Kapucijntimalia, Bruine babbelaar, Groene buulbuul en Grijskopblada. Bij een plasje in het bos kwamen veel zangvogels drinken waaronder de Roodborstblauwsnavel, een vinkachtige. Dit lokte ook roofvogels zoals de West-Afrikaanse dwergsperwer en de Afrikaanse havik. De laatste plek die we aandeden in de laatste namiddag waren de Lamina Ricefields niet ver van hoofdstad Banjul. Hier zagen we Bontvleugelzwaluw en de zeldzame Afrikaanse woudaap, die zich hier goed liet zien.

Tevreden terugkijkend op een bijzonder geslaagde reis, vlogen we vanuit Banjul via Casablanca terug naar Amsterdam. De ervaring leert dat de tweede helft van februari niet de beste tijd is voor een vogelreis naar Senegal. De temperatuur loopt al te hoog op en sommige inter-Afrikaanse migranten zijn al weer vertrokken. Januari is een betere optie.

waarnemingenwerkgebied

Een samenvatting van de opmerkelijkste vogelmeldingen van de afgelopen 3 maanden. Meldingen komen binnen via de app 'VMB lokale waarnemingen'.

04/6 In het gebied 't Abtsmoer bij Goirle heeft deze waarnemer in een uurtje o.a. de **grauwe klauwier**, een **fluiter** en **geelgors** gespot. (Zie zijn foto's op het eind van deze nieuwsbrief) (FvG).

06/6 In zijn tuin wordt een onvolwassen vrouwtje **sperwer** gezien (JvL).

07/6 In het Moergestels Gement worden deze dagen 2 **lepelaars** en een **boomvalk** gezien (AB).

08/6 Een **kwartel** en **fluiter** aanwezig op de Kaaistoep (AB).

12/6 Deze dag laat een **zomertortel** zich horen nabij Alphen (JvdP).

27/6 Een **wielewaal** laat zich horen in de Loonse en Drunense duinen (SB).

05/7 Een bijzondere waarneming in 't Abtsmoer. Er zit al een week een **grauwe gors** bij de vogelhut (KV).

07/7 Een **zwarte ooievaar** op de Kampina (ME).

09/7 **Grauwe klauwier** op de Regte Heide (HB). Er worden op de Kampina op 4 plaatsen **nachtzwaluwen** gehoord (ME).

10/7 Met 3 groepen zijn er op de Regte Heide **nachtzwaluwen** geteld. Men kwam uit op minstens 34 territoria. Men hoorde er ook nog een **bosuil** en **houtsnippen**.

11/7 Roepende **bosuilen** (2) bij de Hoevens (MK).

15/7 Op deze dag wordt een **rode wouw** gezien in de Brand (PD).

19/7 De zwaluwtoren aan de Elstar bij Rauwbraken is voor de eerste keer in gebruik door 3 paartjes **huiszwaluwen** (Mdk).

11/8 Deze waarnemer keek deze dag omhoog en zag een **visarend** voorbijvliegen (VRH).

24/8 Er worden nog steeds **grauwe klauwieren** gezien o.a. in de Kaaistoep. Ook worden er nog **huiszwaluwen** opgemerkt die hun (bijna uitgevlogen) jongen voeren.

27/8 Boomvalken worden gezien in Udenhout (WB) en het Loonse land in Kaatsheuvel (FvG).

Geef je waarnemingen door aan Sovon. Avimap is de app waarmee je in het veld je vogeltelling makkelijk invoert. De app werkt ook offline en is speciaal voor de telprojecten van Sovon ontwikkeld.

Waarnemers: Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (Mdk), Toon de Kort (Tdk), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH), Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP), Corine Goldschmidt (CG), Francis van Lipzig (FvL), Henk Bertens (HB), Ans van Roessel (AvR), Martin Droog (MD), Yvette van Eekelen (YvE), Martien van Liempd (MvL), Kim Kokkelink (KK), Peter Slingerland (PS), Peter van den Dries (PvdD), Martin van Haaren (MvH), Jan van Laarhoven (JvL), Mart Ermen (ME), Paul Dobbelaar (PD), Nicole van der Steen (NvdS), Peter van de Ven (PvdV), Keno Vriskoop (KV), Frank Driessen (FD), Wilma Boink-Janssens (WB), Sabine Boink (SB), Danny van Eck (DvE), Anja Versteeg (AV), Albert Beerens (AB), Lex Querelle (LQ), Wies Arts (WA), Mieke Goosen (MG), Maurice van der

Kaa (MvdK), Loek van de Leur (LvdL), Anton Buiting (Abu), Rob Waals (RW), Jos van de Plas (JvdP), Marli Kahmann (MK).

column

■ Corine Goldschmidt

"Er komen altijd vragen in mij op als ik naar vogels kijk en ermee bezig ben. Zodoende lees ik veel, ga ik op zoek naar onderzoeken en details. En dan ontstaat er een verhaal in mijn hoofd en ga ik erover schrijven".

Track de trek....

'Brandganzen groeien op wrakhout, beginnend als een soort gom. De gans in wording klemt zich later met de snavel aan het hout en ze hangen als een soort zeewier in het water. Ze zijn in dat stadium omsloten door een schelp waarin ze verder kunnen groeien. Later ontstaat er een verenkleed, sommige ganzen vallen in het water maar anderen vliegen weg, de hemel in'.

Mijn fantasie is niet op hol geslagen maar het fenomeen vogeltrek was in de Middeleeuwen en nog een paar honderd jaren later volkomen onbegrepen. Men probeerde verklaringen te vinden voor het komen en gaan van vogels aan de hand van de toen beschikbare perspectieven. Pas toen in 1596 de Nederlandse ontdekkingsreiziger Gerrit de Veer brandganzen op Spitsbergen had zien broeden, kon de mythe van de zeepokken-gans worden weerlegd.

De geloofwaardigheid van de overwinterende zwaluwen, ze zouden ook in de modder onder het ijs verblijven, is voor ons moeilijk voor te stellen. Had men toen gehoord dat je rond het jaar 2000 vogels een zendertje op hun rug kan plakken om op je horloge en telefoon berichten te ontvangen wanneer bijvoorbeeld een wespendif in de herfst in Gibraltar is aangekomen of dat hij in april in Spanje is gearriveerd, onderweg naar een bos in Brabant om daar te gaan broeden, dan was er zeer ernstig getwijfeld aan je geestelijke vermogens.

De belangstelling voor vogels bestond vroeger vooral uit hoe ze smaakten en ze werden gehouden voor de gezelligheid en hun zang. Nachtegalen en wielewalen hoorden in de huiskamer of volière.

Onderzoek naar de vogeltrek, waar steeds meer waarnemingen van werden gedaan, begon met zangvogels in gevangenschap. Sommige vogelhouders viel het op dat in het voor- en najaar de vogels erg onrustig werden. Ze vlogen onophoudelijk tegen het glas of tralies van de kooi op. Ook werd opgemerkt dat ze dan steeds in een bepaalde richting draaiden, die waar ze heen zouden vliegen als ze zouden wegtrekken. Dat zag ook de Duitse zoöloog Gustav Kramer. Hij bouwde (rond 1940) speciale kooien om gegevens te kunnen meten. 'De waarnemers (studenten) lagen onder de

glasbodems van de kooien op de grond te turven op welke zitstokken vogels plaats namen en in welke richting ze hun lichaam hielden' (uit: De wijsheid van vogels, Tim Birkhead). Dit onderzoek kreeg in 1960 een vervolg, gedaan door de bioloog Steve Emlen, (doctoraal student). Hij maakte trechters van vloeipapier waar de vogels inliepen via een inktkussen. De vogels notuleerden zo zelf met hun pootjes de intensiteit en de richting van het nachtelijk gehuppel.

Dit was het begin van de wetenschap dat vogels genetisch geprogrammeerd zijn om in een bepaalde richting te trekken. Inmiddels zijn we veel experimenten, onderzoeken, data en bewijzen verder. Boeken zijn er vol geschreven over het fenomeen vogeltrek. De meest bekende bevindingen zijn die over veranderende daglengte, het signaal voor vogels om zich op te maken voor vertrek. De extra honger zorgt ervoor dat de vogels veel gaan eten om op te vetten voor een lange reis. Genetische inprenting van de trekroute is natuurlijk een groot inzicht verschaffend fenomeen dat veel verklaart. De koekoek is er een goed voorbeeld van. Die ziet zijn ouders nooit, wordt uitgebroed en grootgebracht door een karekiet maar hij weet precies waar hij naartoe moet. Een stuk later dan deze ontdekking werd duidelijk dat oudere vogels ook hun route aanpassen, wijzer geworden door opgedane ervaringen.

Zo vliegt bijvoorbeeld de ene tapuit uit Alaska via Rusland, Mongolië, West-Azië en Europa over land naar Afrika terwijl de andere Alaskanse tapuit heeft ontdekt, waarschijnlijk door toeval zoals een storm, dat hij een veel kortere reis kan maken over zee. Via de Atlantische oceaan vliegt hij naar Europa om door te vliegen naar Afrika, waar die twee tapuiten elkaar weer tegenkomen.

De meeste zangvogels trekken 's nachts omdat het veiliger is; het weer is rustiger, er zijn minder predatoren en ze navigeren op de sterren. De vogels die overdag trekken, gebruiken de zon als kompas. Veel vogels vliegen de hele reis alleen. De drieteenstrandloper is daarvan een fascinerend voorbeeld. Vanuit Groenland vliegt die alleen en in een ruk, dagenlang vleugel flapperend, door naar Mauritanië.

Over al deze wetenswaardigheden had ik gelezen en op de radio vogelaars en wetenschappers horen vertellen. Dit had ik allemaal in gedachte toen ik op 3 augustus j.l. op de pont stond die de Elbe overstak, op weg naar Denemarken. Het was eb en op de drooggevalle stukken zaten minstens 1000 kievieten, evenzoveel ganzen, groepen wilde eenden, de mannen in eclipskleed, bergeenden met jongen, een letterlijk alleenstaande wulp, wat oeverlopers, allemaal overvlogen door meeuwen die boven de door de pont opgestuwde boeggolven bleven hangen, in de hoop op visjes. Aan de andere kant van de boot zaten aalscholvers op stenen zich te poetsen en vleugels te drogen. Er werd gerust en gefoerageerd.

En ik me maar afvragen wie er nu al wel en niet op trek was, nog aan het opvetten, de vorst zou afwachten alvorens verder te vliegen

(zoals kievieten) en welke soorten steeds langer blijven omdat het hier 'warm genoeg blijft'. (Ik heb me voorgenomen om de lezer in deze column niet lastig te vallen met doemscenario's veroorzaakt door een bepaalde diersoort).

Een paar weken later zat ik op een bankje bij Nederhemert aan de Maas. Daar kwamen twee wulpen aanvliegen, die namen een bad. De rest van het gezelschap bestond uit meest dezelfde soorten als bij de Elbe, 'rivierspul'.

In de herfst blijken veel zangvogels al te zijn vertrokken voordat je het in de gaten hebt, de stille verdwijners in de nacht. Maar de boomvalken, gierzwaluwen, wespddieven, om er maar een paar te noemen, die zijn nu al vertrokken.

Wie ergens staat te wachten op die trekvogels maar niks ziet, iets wat mij regelmatig overkomt, (bij gebrek aan herkenningsskennis) kan zich met dank aan de wetenschap laven aan de gedachte dat wilde zwanen met hun sterke vleugelslag tot op 8,5 kilometer hoogte vliegen. Dan sta je daar en is het toch mooi te weten dat ze misschien van grote hoogte op je neerkijken.

Zo wordt zelfs in de leegte van het niets ziende wachten, een ervaring van betekenis.

fotoreportage

In de app 'VMB lokale waarnemingen' worden soms bij waarnemingen ook foto's meegestuurd. Foto's die zeker de moeite waard zijn om te tonen. Vandaar deze nieuwe rubriek. Fotografen onder ons zoals Jos van de Pas, Henk Bertens, Rob Waals, Victor Retel Helmrich, Frans van Gils, Keno Vriskoop, Corine Goldschmidt en Danny van Eck krijgen de kans om hun foto's te delen met een groter publiek. In elke Peregrijn worden steeds 5 foto's gepresenteerd van de afgelopen 3 maanden. We beginnen met **Frans van Gils**.

Grauwe klauwier vr

Geelgors

Grauwe klauwier m

Fitis